

Malatya Arslantepe'nin Turizm Potansiyeli: SWOT Analizi ile Bir Değerlendirme

İrem Yavuz, Zeynep Çokal
ÖZET

Malatya Arslantepe, dünya kültürel mirasının korunması ve tanıtımı açısından önemli potansiyele sahip olan destinasyonlardan biridir. Arslantepe, Türkiye'nin kültürel mirasına katkıda bulunan önemli bir arkeolojik alan olup hem akademik hem de turizm açısından daha fazla tanıtıma ve gelişime ihtiyaç duymaktadır. M.Ö. 6. binyıla kadar uzanan tarihiyle, dünyada bilinen en eski bürokratik yapıların ve askeri hiyerarşilerin izlerini taşıyan Arslantepe, 2021 yılında UNESCO Dünya Miras Listesi'ne dahil edilmiştir. Ancak bu statüye rağmen, bölgenin turistik çekiciliği yeterince değerlendirilememiş ve ziyaretçi sayısı beklenen seviyelere ulaşamamıştır. Bu çalışma, Arslantepe Höyüğü'nün turizm potansiyelini değerlendirmek ve bu potansiyeli daha etkin şekilde turizme kazandırmak için stratejik öneriler sunmayı amaçlamaktadır. Çalışma, Arslantepe'nin güçlü ve zayıf yönlerini, fırsatlarını ve tehditlerini SWOT analizi ile değerlendirerek tanıtım eksikliklerini gidermeye yönelik somut stratejiler sunmaktadır. Özellikle bölgenin tanınırlığını artıracak müze kurulumu, dijital tanıtım stratejileri ve sanal gerçeklik gibi yenilikçi yöntemler önerilmiştir. Böylece Arslantepe'nin hem yerel kalkınmaya katkı sağlayacak bir turistik destinasyon olması hem de uluslararası alanda daha fazla görünürlük kazanması hedeflenmektedir. Araştırmada veriler ikincil kaynaklardan elde edilmiştir. Elde edilen veriler sonucunda; UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alması, zengin tarihi ve kültürel mirası gibi özellikler güçlü yönlerini oluştururken; turistik altyapı eksiklikleri, tanıtım yetersizlikleri ve mevsimsel sınırlamalar zayıf yönler olarak öne çıkmaktadır. Kültürel ve arkeolojik turizm fırsatları ile dijital platformlar aracılığıyla küresel tanıtım olanakları, bölgenin turizm gelişimini destekleyebilecek unsurlar olarak değerlendirilmektedir. SWOT analizinin sonucunda, Arslantepe'nin turizmde daha aktif rol alması için öneriler geliştirilmiştir; özellikle tanıtım stratejileri, müze kurulumu ve sanal gerçeklik gibi yenilikçi yöntemler önerilmiştir.

Anahtar Kelime: Arslantepe, Turizm Potansiyeli, SWOT
Gönderilme Tarihi: 15.10.2024; Kabul Tarihi: 13.12.2024. Araştırma Makalesi

Tourism Potential of Malatya Arslantepe: An Assessment with SWOT Analysis

ABSTRACT

Malatya Arslantepe is one of the destinations with significant potential for the preservation and promotion of world cultural heritage. Arslantepe is an important archaeological site that contributes to Turkey's cultural heritage, and it requires further promotion and development both academically and in terms of tourism. With a history dating back to the 6th millennium BC and traces of the earliest known bureaucratic structures and military hierarchies in the world, Arslantepe was included in the UNESCO World Heritage List in 2021. However, despite this status, the region's touristic appeal has not been fully leveraged, and the number of visitors has not reached the expected levels. This study aims to assess the tourism potential of Arslantepe Mound and to propose strategic recommendations for more effectively integrating this potential into tourism. The study evaluates Arslantepe's strengths, weaknesses, opportunities, and threats through SWOT analysis, providing concrete strategies to address promotional shortcomings. Particularly, the establishment of a museum, digital promotion strategies, and innovative methods such as virtual reality are suggested to increase the region's visibility. Thus, the goal is for Arslantepe to become a tourism destination that contributes to local development while gaining greater international visibility. The research data were obtained from secondary sources. The findings indicate that Arslantepe's inclusion in the UNESCO World Heritage List, along with its rich historical and cultural heritage, constitutes its strengths, while weaknesses such as deficiencies in tourist infrastructure, promotional shortcomings, and seasonal limitations are highlighted. Opportunities such as cultural and archaeological tourism and global promotion possibilities via digital platforms are considered factors that could support the region's tourism development. As a result of the SWOT analysis, recommendations have been developed for Arslantepe to play a more active role in tourism, particularly focusing on promotional strategies, museum establishment, and the use of innovative methods such as virtual reality.

Keywords: Arslantepe, Tourism Potential, SWOT
Submitted: 15.10.2024; Accepted: 13.12.2024. Research Paper

İrem Yavuz	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	0009-0008-4591-2018	yavuzirem@outlook.com	Türkiye
Zeynep Çokal*	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	0000-0001-5729-3228	zeynepkabaoglu@nevsehir.edu.tr	Türkiye

*Sorumlu Yazar

Giriş

Geçmişten günümüze çeşitli medeniyetler, iskân ettikleri bölgelerde farklı kültürel katmanlar bırakmışlardır. Bu katmanlar, eski toplumların yaşam biçimleri, kültürel etkinlikleri ve toplumsal yapıları hakkında önemli bilgiler sunmaktadır (Azat, 2022). İlk devletlerin oluşumu üzerine yapılan tartışmalar, aynı zamanda bürokrasinin doğuşuna da dikkat çekmiş ve bu sürecin nasıl gerçekleştiği sorusu gündeme gelmiştir. Mezopotamya’da M.Ö. 5000-2500 yılları arasında hüküm süren Sümerler, sosyal yapıları ile ilk devletlerden biri olarak kabul edilmiştir (Ateş & Ünal, 2004). Aynı dönemlerde bürokrasinin de şekillenmeye başladığı düşünülmektedir (Özer, 2022). Max Weber’e göre bürokrasi, hiyerarşik bir yapı ile düzenlenmiş, belirli kurallar çerçevesinde işleyen ve yazılı belgelerle desteklenen bir yönetim sistemidir (Kızılcelik, 2017).

Weber, bürokrasinin Eski Mısır’da doğduğunu savunsa da, Arslantepe’de yapılan arkeolojik kazılar, bu görüşü değiştirecek bulgular sunmuştur. Arslantepe Höyüğü’nde 1930’larda başlayan kazı çalışmaları, Weber’in bürokrasi tanımına uygun hiyerarşik bir yönetim yapısının var olduğunu ortaya koymuştur. Arslantepe’den çıkarılan mühürler ve duvarlardaki semboller, bu sistemin yetki dereceleriyle organize edildiğini ve uzmanlaşmış kişilerin bu süreci yönettiğini göstermektedir (Çukacı, 2018; Taş, 2018). Ayrıca, höyükten çıkarılan kılıçlar, dünyanın bilinen ilk kılıçları olarak askeri hiyerarşinin de bölgede var olduğunu kanıtlamaktadır (Frangipane, 1997; Frangipane, 2018; Yılmaz, 2021).

Arslantepe, M.Ö. 6. binyıla dayanan geçmişiyle hem yönetsel hem de askeri hiyerarşi açısından dünyanın ilk bürokratik yapılarından birini temsil etmektedir (Frangipane, 2018). Ayrıca, Arslantepe’nin bürokrasi ve askeri yapıları, bölgeyi turizm açısından da son derece değerli kılmaktadır. 2014 yılında UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi’ne alınan Arslantepe, 2021 yılında kalıcı listeye dahil edilmiştir (Balossi Restelli, 2018; Frangipane, 2021).

Türkiye’nin turizm sektörü son yıllarda hızla gelişmeye devam etmektedir. Ancak bu büyüme, belirli bölgeler ve destinasyonlar için fırsatlar yaratırken, bazı alanlar potansiyelini tam anlamıyla gösterememiştir (Doğanay & Zaman, 2001). Arslantepe Höyüğü, dünya çapında önemli bir kültürel miras alanı olmasına rağmen, turizm potansiyeli tam olarak değerlendirilememiştir. Bu durum, bölgedeki altyapı eksiklikleri, tanıtım stratejilerinin yetersizliği ve yerel yönetimlerin turizm geliştirme çabalarındaki zayıflıklardan kaynaklanmaktadır.

Yukarıdaki bilgilerden hareketle, bu çalışmanın amacı Arslantepe Höyüğü’nün turizm faaliyetlerini geliştirmek ve bilinirliğini artırmak için öneriler sunmaktır. Yapılan öneriler, yaygın olarak kullanılan SWOT analizi yöntemiyle belirlenen bilgiler ışığında geliştirilmiştir. SWOT analizi, destinasyonun güçlü ve zayıf yönleri ile fırsatları ve tehditlerini belirleyerek mevcut turizm potansiyelinin artırılmasına yönelik stratejik öneriler geliştirilmesine olanak tanımaktadır.

Kavramsal Çerçeve

Malatya Ovası’nın doğusunda, Fırat Nehri’nin sağ kıyısına yakın bir bölgede bulunan Arslantepe Höyüğü, Kalkolitik dönemden Yeni Hitit Çağı’na kadar kesintisiz bir yerleşim görmüştür. Bu arkeolojik alan, Mezopotamya çevresindeki bölgelerde Erken Devlet yapılarının gelişimini ve M.Ö. 4. binyılda Mezopotamya ovaları ile Suriye-Anadolu bölgeleri arasındaki karmaşık ilişkilerin toplum yapısına olan etkilerini anlamak açısından kritik bir öneme sahiptir. Arslantepe Höyüğü, bu tarihsel dönemlerde bölgesel etkileşimlerin ve

devlet organizasyonlarının nasıl şekillendiğini anlamak için değerli bir kaynak sunmaktadır (Frangipane, 1997).

Arslantepe Höyüğü'nün keşfi, 19. yüzyılın sonlarına doğru bir köylünün höyük yakınlarında bir rölyef bulmasıyla başlamıştır. İlk kazı çalışmaları, Fransız arkeolog L. Delaporte tarafından 1930 yılında başlatılmıştır. Delaporte, araştırmaları sırasında Aslanlı Kapı ve Geç Asur Sarayı'nı ortaya çıkarmıştır. Aslanlı Kapı'nın hemen ilerisinde muhtemelen gizlenmiş bir kral heykeli de bulunmuştur. İkinci Dünya Savaşı nedeniyle Delaporte kazı çalışmalarına son vermek zorunda kalmıştır. 1949-1951 yılları arasında C. Schaffer tarafından kazı çalışmalarına yeniden başlanmış, ancak bu çalışmalar olumlu sonuç vermemiş ve bölgedeki Fransız faaliyetleri sona ermiştir. 1961 yılında Arslantepe'de İtalyan arkeoloji projesi başlatılmış ve kazı çalışmaları için P. Meriggi ve S. Puglisi bölgeye gönderilmiştir. La Sapienza Üniversitesi tarafından yürütülen bu kazı çalışmaları, üniversitenin en büyük arkeoloji projesi olmuştur. Puglisi ve ekibinden sonra kazı çalışmalarını A. Palmieri üstlenmiştir. 1990 yılına kadar devam eden çalışmaları, bu yıldan itibaren M. Frangipane devralmış ve 2019 yılında kazı başkanlığı görevini sonlandırmıştır. Günümüzde halen devam eden Arslantepe Höyüğü kazı çalışmaları, F. B. Restelli tarafından yürütülmektedir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2019; Özdoğan, 2018; Yılmaz, 2021).

Arslantepe'nin ilk yerleşimi M.Ö. 6. binyıla kadar uzanmakla birlikte, arkeolojik kazılarda erişilen en eski seviye M.Ö. 5. binyılın sonlarına tekabül eden Geç Kalkolitik 2 dönemine aittir. Höyük, Roma ve Bizans dönemlerine kadar kesintisiz yerleşimlerin üst üste binmesiyle oluşmuştur. Hitit etkisinde kaldığı dönemde bölgenin ismi Hitit kaynaklarına göre "Malitiya", Yeni Asur ve Urartu kaynaklarında ise "Melid", "Meliddu" veya "Meliteya" olarak geçmektedir (Frangipane, 2012).

Tablo 1. Arslantepe Yerleşiminin Kronolojik Tarihi

Genel Kronolojik Sıralama	Arslantepe Evreleri	Tarih Aralığı	Çağdaş Yakın Doğu Kültürleri
Geç Roma ve Bizans Dönemi	I	MS 400-800	
Demir Çağı	II-III	M.Ö. 1200-700	Yeni Hitit Hükümdarlığı, Yeni Asur İmparatorluğu, Urartu Hükümdarlığı
Geç Bronz II	IV	M.Ö. 1500-1200	Hitit İmparatorluğu
Geç Bronz I	V B	M.Ö. 1750-1500	Eski Hitit Krallığı
Orta Bronz Çağı	V A	M.Ö. 2000-1750	Orta Anadolu'daki eski Asur kolonileri
Erken Bronz III	VI D	M.Ö. 2500-2000	Erken Hanedan III b, Akad İmparatorluğu, Mezopotamya'da 3. Ur Hanedanlığı
Erken Bronz II	VI C	M.Ö. 2750-2500	Mezopotamya'da Erken Hanedan II-III a
Erken Bronz I	VI BI-VI B2	M.Ö. 3200-2800	Jemdet, Nasr ve Mezopotamya'da Erken Hanedan I
Geç Kalkolitik 5	VI A	M.Ö. 3400-3200	Mezopotamya'da Geç Uruk kültürü
Geç Kalkolitik 3-4	VII	M.Ö. 3900-3400	Mezopotamya'da Erken ve Orta Uruk kültürleri
Geç Kalkolitik 1-2	VIII	MÖ 4500-3900	Mezopotamya'da Ubeyd sonrası kültürler

Kaynak: Vignola vd., 2019: 278.

Arslantepe, bürokrasinin başlangıç noktası olarak kabul edilmektedir. Kazı buluntularından elde edilen veriler neticesinde hiyerarşik bir yapılanmadan bahsedilmektedir (Frangipane, 2018). Höyükte bulunan

mühürlerin, depolarda yer alan çanak ve çömleklerin üzerindeki sembollerle sınıflandırma amacıyla kullanıldığı ortaya çıkmıştır. Bu mühürler, kapların miktarı, kime ait oldukları ve içeriklerindeki malzemeler gibi bilgileri belirlemek için bir sistem olarak işlev görmüştür. Bu sınıflandırmalar, Arslantepe’de belirli bir uzmanlık düzeyinin olduğunu göstermektedir. Depolarda bulunan kişilerin mühürlerin sembollerini bilmesi, bu konuda uzmanlaşmalarını gerektirmektedir (Çukacı, 2018).

Bu kompleksin hemen yanında, arsenikli bakır silahlar ve dörtlü spiral şeklinde bir levhanın bulunduğu 'Silah Binası' yer almaktadır. Silah Binası olarak adlandırılan yapıda bu istisnai buluntuların yanı sıra, in situ olarak kaseler, çok büyük bir küp, bir pişirme kabı ve odanın ortasında bir yuvarlak şömine de tespit edilmiştir. Ayrıca, sarayın yanında M.Ö. 2900 tarihli önemli bir kişinin (belki bir kralın) mezarı ortaya çıkarılmıştır. Mezardaki zengin ölü hediyeleri ve mezarı kapatan taş kapak üzerindeki kurban edilmiş dört genç insan cesedi, bu mezarın bir kral mezarı olduğunu düşündürmektedir (Frangipane, 2012; Frangipane, 2010).

Arslantepe’de bulunan kılıçlar, dünyada bilinen ilk kılıçlar olma özelliğini taşımaktadır. Korunma ihtiyacının somut örnekleri olan bu aletler, rütbelere göre farklı materyaller kullanılarak dağıtılmıştır. Bu durum, askeri hiyerarşinin bir göstergesi olarak kabul edilmektedir (Frangipane, 2018; Yüksel, 2020). Neo-Hitit Krallığı’nın başkenti olma görevini üstlenmiş olan kent, uzun süreli yerleşimlerin ardından M.Ö. 712 yılında Asurlu Sargon II tarafından yıkılmıştır. Bu tarihten sonra geç Roma çağında tekrar iskâna uğramış ve Bizans/Orta Çağ döneminde nekropol olarak kullanılmıştır (Frangipane & Mangano, 2010; Mori & di Filippo, 2019; Sadori vd., 2022; Yüksel, 2020).

Arslantepe Höyüğü’nün en önemli yapılarından biri Aslanlı Kapı’dır. Höyüğün iç giriş kısmında bulunan yüksek kabartma gövdeli ve yuvarlak başlı taş bloklardan oyulmuş aslan heykelleri, muhtemelen bölgenin isminin Arslantepe olmasındaki temel unsurlardır. Bu figürler, tipik Yeni Hitit Krallığı sanatına özgüdür (Frangipane, 2012).

Bir diğer önemli yapı ise D Tapınağıdır. D Tapınağı’nın büyük bir kısmı tahrip olmuş ve korunan kısmı tapınak hakkında net bir bilgi sunmamaktadır. Kendinden sonra yapılan C Tapınağı ile kuşatılan D Tapınağı’nda yüzlerce mühür ve kâse bulunmuştur. C ve D tapınaklarında aynı üç mührün izlerini taşıyan kil mühürler tespit edilmiştir. Bu durum, idari sorumlulukları aynı olan kişilerin her iki yapıda da faaliyet gösterdiğini ortaya koymaktadır. Yapılar, kullanımları açısından bu anlamda benzerlik göstermektedir. B Tapınağı ise, Seyirci Binası ile benzer bir plana sahiptir ve iki parçalıdır. Ana salonu, in situ malzeme açısından zengindir; buluntular, iki ana ezilmiş seramik konsantrasyonundan oluşmakta olup, demirbaşlar ve diğer hareketli elemanlar arasında nişli güney ve batı duvarına karşı iki platform/salon, doğu duvarında iki pencere ve iki alçak kil "sütun" ile çevrili merkezi bir dikdörtgen gömme şömine ile küçük kil masalar bulunmaktadır (Cereda & Draganits, 2022; Frangipane, 2018; Yüksel, 2020).

Bu büyük anıtsal kompleks, farklı işlevlere sahip bir dizi bitişik bina, koridor ve avluya eklenmesi nedeniyle “Saray” olarak adlandırılmaktadır. "Saray" kelimesi, burada bir bey ya da yöneticinin yaşadığı yer anlamında değil, merkezi kurumların farklı kamusal etkinliklerinin (dinsel, ekonomik, politik ve siyasal) gerçekleştirildiği bir yapılar bütünü olması sebebiyle kullanılmaktadır. M.Ö. 4. binyılın sonlarına doğru şiddetli bir yangın, bu anıtsal kompleksi yok etmiş, ardından mühürlenmiş ve yeniden inşa edilmemiştir. Sarayın ana eksenini, anıtsal bir giriş kapısından geniş bir avluya ve sarayın kamusal alanı ile elit konutlar

arasındaki bağlantı noktası olan heybetli bir binaya açılan uzun ve geniş bir koridordan oluşmaktadır (Frangipane, 2012; Sadori vd., 2022).

Bu kompleksin hemen yanında, arsenikli bakır silahlar ve dörtlü spiral şeklinde bir levhanın bulunduğu 'Silah Binası' yer almaktadır. Silah Binası olarak adlandırılan yapıda bu istisnai buluntuların yanı sıra, in situ olarak kaseler, çok büyük bir küp, bir pişirme kabı ve odanın ortasında bir yuvarlak şömine de tespit edilmiştir. Ayrıca, sarayın yanında M.Ö. 2900 tarihli önemli bir kişinin (belki bir kralın) mezarı ortaya çıkarılmıştır. Mezara bırakılan değerli armağanlar ve mezarı kapatan taş kapak üzerindeki kurban edilmiş dört genç insan cesedi, bu mezarın bir kral mezarı olduğunu düşündürmektedir (Frangipane vd., 2001).

Araştırma Yöntemi

Bu çalışmada, Arslantepe ören yerinin turizm potansiyelini değerlendirmek amacıyla SWOT analizi yapılmıştır. Araştırma kapsamında ikincil kaynaklardan yararlanılmıştır. Höyüğün güçlü- zayıf yönleri ve fırsatları-tehditlerini belirlemek üzere SWOT analizi yöntemi kullanılmıştır. SWOT analizi, destinasyon özelinde uygulanabilecek stratejik planlama, geliştirme, tanıtma, problem tespiti vb. durumları ilgili kurum ve paydaşların farkındalığını sağlamak ve artırmak açısından önemlidir. SWOT analizi pek çok alanda kullanılabilen bir analiz biçimidir (Goranczewski & Puciato, 2010). Turizm için SWOT analizi, bir destinasyonun, bölgenin, yerleşimin halihazırda sahip olduğu güçlü yönlerini en üst düzeye çıkarmak ve zayıflıklarını en aza indirmek için aksiyon almada kullanılabilir. Fırsatlar ve tehditler ise destinasyonun/bölgenin gelişimini kolaylaştıran veya sınırlayan unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır (Mondal, 2017). Bu bağlamda çalışmada, Arslantepe Höyüğü turizm faaliyetlerinin gelişimi açısından SWOT analizi yöntemiyle ele alınmış, güçlü ve zayıf yönler ile fırsat ve tehditler belirlenmiştir. Arslantepe Höyüğü'nün turizm açısından ilerleme kaydedebilmesi adına ilgili kurum ve paydaşların yararlanabileceği unsurlar tespit edilmeye çalışılmıştır.

Bulgular

Arslantepe Höyüğü, yaklaşık olarak günümüzden 8 bin yıl önce iskân edilmeye başlanmış, sonraki dönemlerde nekropol olarak kullanılmış, tarihsel süreç boyunca Mezopotamya uygarlığından daha fazlasını sunmuştur. Bilinen en eski bürokratik yapılar Arslantepe'de ortaya çıkmış, bu yerleşim alanı aynı zamanda tarihteki ilk kılıçların bulunduğu bölge olarak önem kazanmıştır. Yazının henüz keşfedilmediği bu dönemde, halkın yönetim ve sınıflandırma faaliyetlerinde mühürleri kullanması dikkat çekicidir. Yönetimsel ve askeri hiyerarşinin izlerine rastlanan bu bölge, tarihteki ilk bürokrasinin örneklerinden birini sunmaktadır. Hititler döneminde bir başkent haline gelen Arslantepe, birçok uygarlığın izlerini taşımış ve kültürel etkileşim içinde olmuştur. UNESCO Dünya Miras Listesi'ne kabul edilen bu höyük, turizm açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Bu çalışmada, Arslantepe Höyüğü'nün turizm potansiyeli SWOT analizi ile değerlendirilmektedir.

SWOT Analizi

Güçlü Yönler

Köklü Tarih ve İlk Bürokrasinin İzleri: Arslantepe Höyüğü, M.Ö. 6. binyıla kadar uzanan tarihî kökleri ve bilinen en eski bürokratik yapıların bulunduğu yer olmasıyla öne çıkmaktadır. Bu yerleşim alanı, mühürler ve idari hiyerarşiler aracılığıyla, insanlık tarihinin ilk yönetimsel ve askeri sistemlerine ev sahipliği yapmıştır (Frangipane, 2018). Ayrıca, Arslantepe, tarihte bilinen en eski kılıçların bulunduğu yer olması sebebiyle askeri tarih açısından da eşsizdir.

UNESCO Dünya Mirası Statüsü: Arslantepe'nin 2021 yılında UNESCO Dünya Miras Listesi'ne dahil edilmesi, uluslararası tanınırlığını önemli ölçüde artırmıştır (Frangipane, 2021). Bu durum, bölgenin kültürel ve turistik açıdan çekiciliğini güçlendirmektedir.

Ulaşılabilirlik: Malatya şehir merkezine yakınlığı (yaklaşık 6 km) sayesinde Arslantepe Höyüğü'ne ulaşım oldukça kolaydır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2019). Bu, turistik ziyaretleri lojistik açıdan kolaylaştıran bir faktördür.

Zayıf Yönler

Yetersiz Turizm Cazibesi ve Tanıtım Eksikliği: Malatya genel olarak turistik cazibesi yeterince gelişmemiş bir şehirdir. Bölgede turizmi artıracak tanıtım faaliyetlerinin eksikliği, Arslantepe'nin bilinirliğini kısıtlamaktadır (Yılmaz, 2021). Ayrıca, yerel turizm altyapısının yetersizliği, turizm potansiyelinin tam olarak ortaya çıkarılamamasına yol açmaktadır.

Arslantepe'ye Ait Müze Eksikliği: Höyükten çıkarılan eserler, çeşitli müzelerde sergilenmekte olup, Arslantepe'ye ait özel bir müzenin bulunmaması, ziyaretçilerin deneyimini sınırlamaktadır. Eserlerin yerinde görülememesi, turistlerin arkeolojik değeri tam anlamıyla hissetmelerini engellemektedir (Doğanay & Zaman, 2001).

Yönlendirme ve Reklam Çalışmalarının Yetersizliği: Malatya şehir merkezinde ve önemli ulaşım yollarında Arslantepe'ye yönlendirme tabelalarının eksikliği, ziyaretçilerin höyüğü bulmalarını zorlaştırmaktadır. Ayrıca, dijital platformlardaki harita bilgileri güncel değildir ve bölgenin tanıtımı için etkili reklam faaliyetlerinin eksikliği, potansiyel ziyaretçilerin bölgeyi keşfetmelerini engellemektedir (Yüksel, 2020).

Fırsatlar

GAP Bölgesine Yakınlık: Arslantepe'nin Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) bölgesine yakınlığı, bölgedeki kültürel ve turistik rotalarla entegre edilmesi için önemli bir fırsat sunmaktadır (Mondal, 2017). Bu entegrasyon, ziyaretçi sayısında artış sağlayabilir.

Yerel Festivaller ve Etkinlikler: Malatya'da düzenlenen Kayısı Festivali ve Uluslararası Film Festivali gibi etkinlikler, Arslantepe'nin tanıtımı için etkili platformlar olabilir (Balossi Restelli, 2018). Bu festivaller sırasında höyükle ilgili özel turlar ve etkinlikler düzenlenebilir.

Diğer Tarihi Alanlarla Yakınlık: Nemrut Dağı gibi önemli turistik alanların Arslantepe'ye yakınlığı, bölgenin turizm rotalarına dahil edilmesi açısından büyük bir avantajdır (Frangipane, 2012). Bu, turistlerin bölgeye ilgisini artıracaktır.

Demiryolu ile Ulaşım: Malatya'ya birçok ilden demiryolu ile ulaşım sağlanabilmesi, Arslantepe'ye turist çekme potansiyelini artırmaktadır.

Tehditler

Mevsim Koşulları: Malatya'nın sert kış koşulları, özellikle kış aylarında turizm faaliyetlerini olumsuz etkileyebilmektedir. Bu durum, turizmin yıl boyunca sürdürülebilirliği açısından bir risk oluşturmaktadır (Frangipane & Mangano, 2010).

Güncellenmemiş Dijital Haritalar: Google Maps ve diğer dijital harita platformlarındaki güncellenmemiş veriler, Arslantepe'ye ulaşımı zorlaştırmakta ve ziyaretçilerin bölgeye erişimini sınırlamaktadır (Çukacı, 2018).

Yön Tabelalarının Eksikliği: Şehir merkezi ve önemli turistik alanlarda yeterli yönlendirme tabelalarının bulunmaması, turistlerin Arslantepe'yi bulmalarını zorlaştırmaktadır (Yılmaz, 2021). Bu durum, ziyaretçi deneyimini olumsuz etkileyen önemli bir faktördür.

Öneriler

Arslantepe Höyüğü'nün turizme kazandırılması için yapılacak çalışmalarda, SWOT analizinde belirlenen unsurlar dikkate alınarak şu önerilerde bulunmaktadır:

Tanıtım ve Bilinirlik Artırılmalı: Arslantepe'nin benzersiz tarihini ve sahip olduğu ilkleri daha geniş kitlelere duyurmak için UNESCO statüsünün etkin kullanılması, uluslararası turizm fuarlarına katılımın artırılması ve tarih meraklılarına özel turlar düzenlenmesi gerekmektedir. Bu noktada, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı gibi kurumların destekleyici faaliyetlerde bulunması önem taşımaktadır.

Turizm Ürünleri Çeşitlendirilmelidir: Malatya'nın turistik ürünlerinin tanıtımı ve bilinirliği artırılmalıdır. Malatya'nın kayısı festivali, yerel yemekler ve doğal güzellikler gibi unsurları, Arslantepe ile bütünleştirilecek şekilde yeni turizm rotaları oluşturulabilir. Bu doğrultuda, Malatya Belediyesi ve yerel turizm işletmeleri gibi kurumların Malatya'nın turistik ürünlerini tanıtmak amacıyla iş birliği yapması gerekmektedir.

Bölgesel Turizm Rotalarına Entegrasyon: GAP bölgesi ve Nemrut Dağı gibi diğer tarihi alanlarla entegre edilmiş bölgesel turlar düzenlenmelidir. Bu sayede, kültürel ve tarihî turizm sevenler için daha kapsamlı tur paketleri oluşturulabilir. Bu tür çalışmalar için Kültür ve Turizm Bakanlığı, GAP Bölge Kalkınma İdaresi ve bölgedeki tur operatörlerinin iş birliği içinde olması faydalı olacaktır.

Ziyaretçi Deneyiminin İyileştirilmesi: Arslantepe'nin girişine bir karşılama merkezi inşa edilmesi ve bu merkezin yiyecek-içecek alanları, hediyelik eşya dükkanları ile desteklenmesi, ziyaretçi memnuniyetini artıracaktır. Ayrıca, Arslantepe'yi hatırlatacak hediyelik eşyalar ile tanıtım ve gelir elde edilmesi sağlanabilir. Bu konuda Malatya Belediyesi ve yerel işletmelerin gerekli düzenlemeleri yapması ziyaretçi deneyimini iyileştirecektir.

Müze Oluşturulmalıdır: Arslantepe'ye ait bir müzenin inşa edilmesi, höyükten çıkarılan eserlerin burada sergilenmesi açısından önemlidir. Bu, turistlerin Arslantepe deneyimini zenginleştirilecek ve ziyaretçi sayısını artıracaktır. Müze projesi, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile yerel üniversitelerin ortak çalışmalarıyla hayata geçirilebilecek, bölgenin kültürel mirasını yaşatacak önemli bir adımdır.

Dijital Tanıtım Stratejileri Kullanılmalıdır: Sanal gerçeklik teknolojisi kullanılarak, Arslantepe'nin tarih boyunca geçirdiği evrim ziyaretçilere üç boyutlu olarak sunulabilir. Bu sayede, höyüğün günlük yaşamı, mimarisi ve bürokratik yapısı hakkında daha interaktif bir bilgilendirme sağlanabilir. Bu kapsamda, dijital çözümler sunmada Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın teknoloji firmalarıyla iş birliği yapması büyük önem taşımaktadır.

Tanıtım ve Reklam Çalışmaları Artırılmalıdır: Arslantepe'nin bilinirliğini artırmak amacıyla Malatya ilinde stratejik noktalara ve şehir merkezine yönlendirme tabelaları yerleştirilmelidir. Ayrıca, toplu taşıma araçları, afişler ve sosyal medya kampanyaları ile tanıtım çalışmaları genişletilebilir. Bu alanda, Malatya Belediyesi ve toplu taşıma şirketleri iş birliği içinde çalışmalıdır.

“Arslantepe Yılı” İlan Edilmelidir: Kültürel ve tarihi değerlerin daha fazla vurgulanması amacıyla, önümüzdeki yıllarda “Arslantepe Yılı” ilan edilmesi yerel ve ulusal farkındalığı artıracaktır. Bu konuda, özellikle Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı'nın girişimleri, eğitim kurumlarında temaya uygun etkinliklerin düzenlenmesini teşvik edecektir.

Türkiye Turizm Stratejisine Dahil Edilmelidir: Malatya ili, Türkiye'nin 2024 Turizm Stratejisi kapsamına dahil edilerek turizm altyapısının güçlendirilmesi sağlanabilir. Bu çerçevede, Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Malatya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü gibi kurumların iş birliği yapması elzemdir.

Sonuç

Arslantepe Höyüğü, dünya tarihine ışık tutan köklü geçmişi ve kültürel zenginliği ile sadece arkeolojik bir değer olmanın ötesinde, önemli bir turistik potansiyele sahiptir. M.Ö. 6. binyıla kadar uzanan tarihî yapıları, dünyanın ilk bürokratik düzeninin ve askeri hiyerarşisinin izlerini barındırmasıyla Arslantepe, benzersiz bir tarihî ve kültürel miras sunmaktadır. 2021 yılında UNESCO Dünya Miras Listesi'ne dahil edilmesi, bölgenin uluslararası alanda tanınmasını sağlamış, ancak bu önemli statüye rağmen ziyaretçi sayısının beklenen seviyelere ulaşmadığı gözlemlenmiştir. Yapılan SWOT analizi, Arslantepe'nin mevcut turizm potansiyelinin tam anlamıyla değerlendirilemediğini ve bazı stratejik adımların atılması gerektiğini göstermektedir.

Arslantepe'nin güçlü yönleri arasında UNESCO statüsü, derin tarihi ve Malatya şehir merkezine yakınlığı öne çıkmaktadır. Bu faktörler, Arslantepe'nin turistik çekiciliğini artırmasına rağmen, yetersiz turizm altyapısı ve eksik tanıtım faaliyetleri, ziyaretçi çekme kapasitesini sınırlayan temel zayıf yönlerdir. Ayrıca, Arslantepe'ye ait bir müzenin olmaması, bölgeden çıkarılan eserlerin başka müzelerde sergilenmesi, ziyaretçi deneyimini olumsuz etkileyen önemli bir faktördür. Bu eksiklikler, Arslantepe'nin turistik bir destinasyon olarak tercih edilmesinde önemli bir engel olarak görülmektedir.

Fırsatlar açısından ele alındığında, Arslantepe'nin GAP bölgesine yakınlığı, bölgesel turizm rotalarına entegre edilebilme ve turizmin çeşitlenmesine katkıda bulunma potansiyelini artırmaktadır. Ayrıca, Malatya'da düzenlenen yerel festivaller ve Nemrut Dağı gibi yakın turistik alanlar, Arslantepe'yi içeren tur programları geliştirilmesi için önemli fırsatlar sunmaktadır. Ancak, mevsim koşulları ve güncellenmemiş dijital harita bilgileri, ziyaretçilerin bölgeye ulaşımını zorlaştıran ve turizmin yıl boyunca sürdürülebilirliğini kısıtlayan tehditlerdir.

Bu çalışma, Arslantepe'nin turizm potansiyelini artırmaya yönelik çeşitli stratejik öneriler geliştirmiştir. İlk olarak, Arslantepe'nin tarihi ve kültürel mirası daha geniş kitlelere tanıtılmalı ve UNESCO statüsünden daha etkin bir şekilde yararlanılmalıdır. Ulusal ve uluslararası turizm fuarlarına katılım sağlanmalı, araştırmacılar ve tarih meraklıları için özel turlar düzenlenmelidir. Bunun yanı sıra, Malatya'nın diğer turistik unsurlarının da desteklenmesi ve Arslantepe'nin bu rotalara entegre edilmesi sağlanmalıdır.

Bir diğer önemli strateji, Arslantepe'ye ait bir müzenin inşa edilmesidir. Bölgeden çıkarılan eserlerin yerinde sergilenmesi, turistlerin arkeolojik değeri daha yakından deneyimlemesine olanak tanıyacak ve bölgenin turistik çekim gücünü artıracaktır. Dijital platformlar ve sanal gerçeklik teknolojilerinin kullanılmasıyla Arslantepe'nin tarihî süreç boyunca geçirdiği evrim üç boyutlu olarak ziyaretçilere sunulabilir. Bu tür yenilikçi yaklaşımlar, ziyaretçilerin deneyimlerini zenginleştirecek ve bölgenin çekiciliğini artıracaktır.

Sonuç olarak, Arslantepe Höyüğü'nün turizme kazandırılması, yalnızca bölgesel kalkınmayı desteklemekle kalmayacak, aynı zamanda dünya kültürel mirasının korunmasına da önemli katkılar sağlayacaktır. Bu bağlamda, Türkiye'nin turizm stratejileri ile uyumlu politikalar geliştirilmeli ve Arslantepe'nin uluslararası düzeyde tanıtımı artırılmalıdır. Yıllık etkinlikler, festivaller ve "Arslantepe Yılı" gibi tematik projeler, bölgenin hem ulusal hem de uluslararası turizm sahasında daha görünür olmasına katkı sağlayacaktır. Bu öneriler ışığında, Arslantepe'nin turizm potansiyelinin tam anlamıyla ortaya çıkarılması, bu eşsiz kültürel mirasın gelecekte daha fazla ziyaretçi çekmesini sağlayacaktır.

Kaynakça

- Ateş, H., & Ünal, S. (2004). Devletin Doğduğu Yer: Antik Çağ Ortadoğusu'nda idari hayat. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8, 21-42.
- Azat, C. (2022). *Amasya Höyüklerinin Kültür Turizmi Açısından İncelenmesi ve Turistik Ürün Olarak Değerlendirilmesi: Oluz Höyük Örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Balossi Restelli, F. (2018). Arslantepe'nin Günümüz ve Gelecek Görünümü. Disiplinlerarası Araştırmalar, Yerleşimin Korunması, Müzeleştirilmesi ve İletişim. *Arslantepe. Proceedings of the I International archaeology symposium*, 33-42.
- Cereda, S., & Draganits, E. (2022). Lived monuments: A microarchaeological study of monumental architecture in the tell-site of Arslantepe (Malatya, Turkey). *Journal of Archaeological Science: Reports*, 41, 103318. <https://doi.org/10.1016/j.jasrep.2021.103318>
- Çukacı, Y. C. (2018). Arslantepe'de (3500-3900 M.Ö.) Stok ve Emanet Mal Uygulamaları. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 16(32), 437-450.
- Doğanay, H., & Zaman, S. (2001). *Türkiye Turizm Coğrafyası* (Cilt 3). Çizgi Kitabevi.
- Frangipane, M. (1997). Arslantepe-Malatya: External factors and local components in the development of an early state society. In *Emergence and Change in Early Urban Societies* (pp. 43-58). Springer.
- Frangipane, M. (2010). *Economic centralisation in formative states: The archaeological reconstruction of the economic system in 4th millennium Arslantepe*. Sapienza Università di Roma, Dipartimento di Scienze Storiche Archeologiche e Antropologiche dell'Antichità.
- Frangipane, M. (2012). Arslantepe-Malatya: A prehistoric and early historic center in Eastern Anatolia. In *The Oxford Handbook of Ancient Anatolia: (10,000-323 BCE)*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780195376142.013.0045>
- Frangipane, M. (2018). Arslantepe: The rise and development of a political centre: From temple to palace to a fortified citadel. In I. Uluslararası Arslantepe Arkeoloji Sempozyumu Bildirileri (4-6 Ekim 2018). *International Archaeology Symposium Proceedings*, 93-104.
- Frangipane, M. (2021). Anadolu'da Yeni Bir UNESCO Dünya Mirası Alanı: Arslantepe. *Mimarlık*, 422.
- Frangipane, M., Di Nocera, G. M., Hauptmann, A., Morbidelli, P., Palmieri, A., Sadori, L., Schultz, M., & Schmidt-Schultz, T. (2001). New symbols of a new power in a "royal" tomb from 3000 BC Arslantepe, Malatya (Turkey). *Paléorient*, 27(2), 105-139. <https://doi.org/10.3406/paleo.2001.4733>
- Frangipane, M., & Mangano, D. (2010). The exhibition of a mud-brick monumental complex in a stratified mound: The case of 4th millennium Arslantepe (Malatya). *TÜBA Kültür Envanteri Dergisi*, 8, 201-214.
- Goranczewski, B., & Puciato, D. (2010). SWOT analysis in the formulation of tourism development strategies for destinations. *Turyzm/Tourism*, 20(2), 45-53.
- Kızılcılık, S. (2017). *Sosyoloji Tarihi 4: Hegel, Praoudhon, Marx, Durkheim, Weber ve Veblen'in Sosyal Teorileri*. Anı Yayıncılık.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2019). *Arslantepe Yönetim Planı*.
- Mondal, M. S. H. (2017). SWOT analysis and strategies to develop sustainable tourism in Bangladesh. *UTMS Journal of Economics*, 8(2), 159-167.
- Mori, L., & Di Filippo, F. (2019). The Malatya plain in the network of interregional relations in the Late Bronze and Iron Ages. In *Arslantepe: Proceedings of the 1st International Archaeology Symposium* (pp. 173-184).
- Özdoğan, M. (2018). Tarihöncesi dönemde Malatya İstanbul Üniversitesi Prehistorya Anabilim Dalı'nın bölgedeki araştırmalara katkıları. In I. Uluslararası Arslantepe Arkeoloji Sempozyumu Bildirileri (4-6 Ekim 2018). *International Archaeology Symposium Proceedings*, 1-17.
- Özer, M. A. (2022). *Bürokrasi Dersleri*. Gazi Kitapevi.
- Sadori, L., Susanna, F., & Balossi Restelli, F. (2022). Collapsed beams and wooden remains from a 3200 BC temple and palace at Arslantepe (Malatya, Turkey). In *Charcoals from the Past: Cultural and Palaeoenvironmental Implications*. Proceedings of the 3rd International Meeting on Anthracology, Cavallino, 2004 (pp. 237-250). <https://iris.uniroma1.it/handle/11573/350042>
- Taş, İ. (2018). Malitiya kentinin de içinde bulunduğu Yukarı Fırat bölgesinde, Hitit Devleti tarafından yürütülen bir merkezleştirme politikasından bahsetmek mümkün müdür? In I. Uluslararası Arslantepe

Arkeoloji Sempozyumu Bildirileri. *International Arslantepe Archaeology Symposium Proceedings*, 185-190.

Vignola, C., Marzaioli, F., Balossi Restelli, F., Di Nocera, G. M., Frangipane, M., Masi, A., Passariello, I., Sadori, L., & Terrasi, F. (2019). Changes in the Near Eastern chronology between the 5th and the 3rd millennium BC: New AMS 14C dates from Arslantepe (Turkey). *Nuclear Instruments and Methods in Physics Research Section B: Beam Interactions with Materials and Atoms*, 456, 276-282. <https://doi.org/10.1016/j.nimb.2019.01.033>

Yılmaz, H. (2021). Geleneksel bürokrasinin ilk izleri: Malatya Arslantepe. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31(2), 795-806. <https://doi.org/10.18069/firatsbed.907497>

Yüksel, İ. (2020). Malatya Arslantepe’de Kalkolitik Çağ’a ait izler. *Journal of History School*, XLV(XLV), 758-783. <https://doi.org/10.29228/joh.41692>

Journal of Tourism Research Institute

ISSN: 2718-0093

Etik Kurul Kararı ile ilgili beyan

Araştırmanız etik kurul izni gerektiriyorsa, aşağıdaki bilgileri doldurunuz.

Lütfen beyanı yaptığınızı belirtmek için kutucuğu işaretleyin.	☒ Yazar(lar) Beyanı: Bu çalışmanın yazarı(ları) olarak, insan katılımcıların yer aldığı çalışmalarda gerçekleştirilen tüm prosedürlerin, kurumsal ve/veya ulusal araştırma komitesinin etik standartlarına ve 1964 Helsinki bildirgesine ve daha sonraki değişikliklerine veya karşılaştırılabilir etik standartlara uygun olduğunu beyan ederim(iz).
--	---

Etik kurul kararı veren kurum

Etik kurul karar tarihi

Etik kurul karar sayı no

Araştırmanız etik kurul izni gerektirmiyorsa, nedenini aşağıdaki seçeneklerden birini tercih ederek belirtiniz.

Bu çalışmanın yöntemi için etik kurul izni gerekmemektedir.

Bu çalışmadaki veri toplama süreci 1 Ocak 2020 tarihinden önce gerçekleşmiştir.

Yazar Katkısına İlişkin Bilgi

Yazar(lar) beyanı	☒ Bu çalışmadaki bulunan yazarların katkı oranlarının aşağıda belirtilen şekilde olduğunu beyan ederim(iz).
-------------------	---

1. Yazar katkı oranı

%60

2. Yazar katkı oranı (gerekliyse)

%40